

Årsberetning for regnskabsåret 2022

Der har i løbet af 2022 været nogle markante sager om nedrivning af kulturarv. Sager der set fra vores perspektiv desværre fik en tragisk afslutning. Problemet må i bund og grund ses som en manglende vilje bag vores politikere til at beskytte bygningskulturen i Silkeborg kommune bedre.

Som vi ser det ligger den manglende vilje i at politikere er bange for at kommunen får tilkendt overtagelsespligt i tilfælde hvor en husejer får et §14 forbud til nedrivning. Problemet er ikke kun lokalt for Silkeborg, men er generelt i hele landet. Vi har, samme har Landsforeningen, undersøgt hvor store mulighederne er for at en kommune får tilkendt overtagelsespligt, og det ser ud til at chancerne er meget små. Det vi og Landsforeningen er kommet frem til er at der på landsplan kun er to tilfælde hvor en kommune fik tilkendt overtagelsespligt.

Lokalt kan vi se at ejeren af stationsbygningen i Lysbro (det tidligere Perronteater) har forsøgt at få kommunen til at overtage bygningen. Ejeren fik i 2021 nedrivningsforbud iht. planlovens §14. Han ankede derefter kommunens afgørelse til Taksationsmyndighederne som for nyligt kom til den konklusion at kommunen ikke kan få tilkendt overtagelse af stationsbygningen. Men problemerne er stadig ikke løst idet det ser ud til at ejeren bevist lader bygningen forfalde. Vi har henvendt os til forvaltningen, der vil undersøge om der findes juridiske muligheder for at stoppe forfaldet, og specielt set i lyset af at der findes en lokalplan for området der pointerer at stationsbygningen ikke må ændre udseende.

Også i sagen om Egely (Sølystvej 41) var angsten for overtagelsespligt årsag til at ejeren fik en nedrivningstilladelse. Sagen blev mere kringlet af at ejeren i sin ansøgning om nedrivning angav at ville bygge en klassisk villa til erstatning. Senest har det nu vist sig at ejeren søger tilladelse til at bygge i moderne arkitektur der bestemt ikke matcher områdets stil. Hele forløbet viser at ejere af bevaringsværdige villaer ofte benytter ufine metoder for at få deres projekter gennemført. Vi må håbe at kommunens politikere føler sig taget ved næsen og handler derefter.

Vi ser også at ejeren af Torvecentret (A. Enggaard) i mere end 12 år har rendt om hjørner med kommunen vedrørende det ny Fredensgård som han ønsker opført til erstatning for Torvecentret. Nu har A. Enggaard fået alle sine tilladelser til at nedrive Torvecentret og bygge nyt, inklusiv et højhus på 20 etager. Det værste er, at det er gået under radaren at han også har fået tilladelse til at bygge det ny Fredensgård i en højde af 20 meter, kun 20 meter fra Silkeborg kirke. Tilmed får han en byggeperiode på 6 år til at færdiggøre projektet, hvilket vil sige at Torvecentret/Fredensgård, som ligger i centrum af Silkeborg omgivet af fredede og bevaringsværdige bygninger, har på grund af spekulation lagt ubenyttet hen i 20 år.

Bevist forfald af bevaringsværdige bygninger er også et problem vi har set på det sidste. Bedste eksempel er Kjellerup apotek, en af Kjellerups ældste huse, som apoteket fraflyttede i 2011 og som siden har stået i forfald. Apoteket blev for nyligt solgt og de ny ejere ønskede derfor at nedrive bygningen med den begrundelse at den var i for dårlig stand. Kommunens første afgørelse var at forbyde nedrivning og få lavet en lokalplan for området inden for et år. Desværre trak arbejdet med lokalplanen ud og sagen endte med kun at lave en lokalplan for husets sokkel, men en lokalplan der tilmed gav ejeren tilladelse til at nedrive apoteket mod at bygge noget lignende. Hele forløbet er i den grad useriøst, og viser et handlingslammet kommunalt system.

Et andet problem som vi skal have mere fokus på er det forhold at der tillægges større bevaring i at bevare store, flotte og synlige bygninger, end de små og simple bygninger med en stor historisk værdi. Hvis vi ser

på sagen om Vestergade 81B og C, hvor ejeren søgte om nedrivning af begge bygninger. Politikernes afgørelsen var at Vestergade 81B, en flot 3 etagers funkis ejendom fra 1934, fik nedrivningsforbud, hvorimod Vestergade 81C, som er et typisk Silkeborg hus som de blev opført i 1859 og tilmed byens første egentlige hospital, fik nedrivningstilladelse. Står man på Vestergade, uden nogen forudgående viden om kulturarv og historie, og betragter de to bygninger, så forstår man politikernes afgørelse. Men vi må forvente at vores politikere er oplyst om bygningernes betydning for byens kultur og historie, og agere derefter, hvilket åbenlyst ikke er tilfældet.

Der er fra kommunens side på det sidste vist visse tiltag der skal øge fokus på, og sætte arbejde i gang for at bevare vores kulturarv. Bevaringsforeningen blev i juni 2022, sammen med andre foreninger og byens museer og arkiver, inviteret til at deltage i en følgegruppe hvis formål var at hjælpe med registrering og kvalificering af bevaringsværdier. Vi tilmeldte os og glædede os meget til arbejdet. Desværre har vi ikke hørt mere om arbejder med følgegruppen, og årsagen kender vi ikke.

I 2022 blev huset på Åhavevej 103 nedrevet. Foruden at huset på Åhavevej 103 (opført 1898) var et af de første villaer der blev bygget på Åhavevej, var villaen bygget af lærer Peter Esben-Petersen som senere i livet blev Silkeborgs 3. borgmester i perioden 1921-1929, og derefter æresdoktorgrad ved Københavns Universitet for sit arbejde om verdensfaunaen af skorpionfluer og netvinger. Peter Espen-Petersen boede i huset indtil 1941. Pudsigt nok er der de samme personer der ønskede Vestergade 81B/C nedrevet som nu har købt og nedrevet Peter Espen-Petersens hus på Åhavevej

I de forrige årsberetninger, men også i denne årsberetning må vi desværre igen nævne manglende tiltag som er nødvendig for at bevare vores kulturarv. I Silkeborg kommune er kun bygninger med en bevaringsværdi efter SAVE metoden på 1-3 optaget i kommuneplanen, vel vidende at også bygninger med en værdi på 4 generelt betragtes som bevaringsværdige. Samtidig er kun ca. halvdelen af kommunens bygninger vurderet for deres bevaringsværdi. Hvorfor det? Det er efterhånden 16 år siden vi blev én kommune, men alligevel ved ejerne i de tidligere kommuner som Kjellerup, Gjern og Them ikke om de bor i et bevaringsværdigt hus eller ikke.

Specielt set i lyset af at der er et nyt EU bygningsdirektiv er på trapperne som økonomisk favoriserer udvendig isolering af bygninger. Et tiltag der i den grad vil ødelægge vores kulturarv. Undtaget bliver fredede bygninger og bygninger omfattet af bevaringsbestemmelser i en kommuneplan, byplanvedtægt og lokalplan, men det hjælper jo ikke i Silkeborg hvor største delen af bevaringsværdige bygninger ikke er registreret.

D. 26. september tog det 13 sek. for et enigt byråd at vedtage at Rytterskolen i Linå skulle nedrives. En historisk bygning fra 1725 er nu borte. Bevaringsforeningen havde før nedrivningen mulighed for at gennemgå og fotodokumentere huset. Huset så ikke just pænt ud, men vores vurdering var at huset var solidt bygget og i grundlæggende god stand. En renovering var afgjort muligt og burde være gjort for derved at bevare den del af Silkeborgs historie.

Til slut skal vi runde et emne der ofte undervurderes af det politiske system eller som lægges underst i TO-DO listen på grund af besparelser, men som har stor betydning for vores identitet som by og kommune. Vi taler om bevarende lokalplaner. Silkeborg kommune bryster sig af at være i vækst, og indbygger nr. 100.000 er snart en realitet. På trods af kommunens størrelse findes der i kommunen kun én, jeg gentager, kun én bevarende lokalplan. Det er langt under normalen for danske kommuner. Skal vi bevare kulturarven i Silkeborg skal der hurtigst muligt produceres mange bevarende lokalplaner.

Årets bevaringspris blev tildelt til Silkeborg forsyning for bevaring af Gudenå vandværk. Vandværket blev opført i 1902 og Silkeborg forsyningen har formålet at bevare vandværket i dets oprindelige udseende. Desuden er flere af de oprindelige maskiner på vandværket bevaret. Bevaringsprisen blev overrakt til formand for Silkeborg Forsyning Søren Kristensen. Foruden bevaringsprisen fik Silkeborg Forsyning, i forbindelse med arkitekturens dag, også tildelt Bevaringsforeningens arkitekturpris. Prisen blev givet fordi Silkeborg Forsyning har formålet at udvide vandværket med en ny bygning der arkitektonisk passer til stedet.

Vi har igennem nogle år fået opbygget en Facebook side som efterhånden kunne tælle ca. 500 følgere. Pludselig en dag i april kunne vi ikke få kontakt med siden, og det viste sig at hackere havde overtaget siden som nu stadig ligger på Facebook med navnet "Bevaringsforeningen for Silkeborg kommune". Vi har fået Facebooksiden "Bevaringsforeningen Silkeborg" op og stå, men det går lidt trægt med at få vores tidligere følgere tilbage.

Find flere informationer på Bevarsilkeborg.dk eller Facebook "Bevaringsforeningen Silkeborg".

På vegne af Bevaringsforeningen for Silkeborg kommunes bestyrelse

Ejgil Prinds, formand

11. maj 2023